
YOLSUZLUK MU YOKSA MİLLİ SERMAYE Mİ

*Yiyin efendiler yiyin; bu han-ı zi-safa sizin;
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin!*

Tevfik FİKRET

Murat TANRIYAR

Ülkemizde her geçen gün artan ve ülkenin kültürel, tarihsel, ekonomik ve siyasal tüm kurumlarını tahrip eden aydınlanma devriminin ortaya koymuş olduğu değerleri ve kazanımları tasfiye eden bir yolsuzluk olgusuyla karşı karşıyayız.

Son yirmi yıldır hızlı bir ivmeyle artan, hemen hemen toplumun geniş kesimlerince her gün konuşulan, görsel ve yazılı basında dile getirilen yolsuzluk, kanayan bir yara olarak sürekli toplumun gündemini oluşturmaktadır.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından yolsuzluk kavramının en popüler, basit ve yaygın tanımını "*kamu gücünün özel çıkarlar için kötüye kullanılması*" şeklinde yapılmaktadır. Yine bu tanımlamaya ek olarak "*Yönetimsel otoritenin illegal veya ahlakdışı bir biçimde kişisel veya politik kazanç için kullanılmasıdır.*"

Belirtmiş olduğumuz tanımlar daha çok kamu gücünün kullanılması sonucu ortaya çıkan yolsuzluk tanımlamalarıdır. Ancak bilmekteyiz ki, yolsuzluk olgusu kamu gücünün kullanılması sonucu sadece ortaya çıkmamakta, ekonomik güç ve otoriteyi elinde bulunduran kesimlerce de yapılabilmektedir. Türkiye'de 1980'li yılların başında karşılaşılan "banker skandalları" ile geçtiğimiz birkaç yıl içinde ortaya çıkarılan, kamuoyundaki deyimle "banka hortumlama" olayları yolsuzluk davranışlarının toplumda ekonomik gücü elinde bulunduranların yapmış oldukları yolsuzluklara örneklemelerdir.

Tüm bunlara rağmen yolsuzlukların altında yatan ve esasını oluşturan temel nedenin kamu gücünün siyasetçi ve bürokratlar eliyle kullanılarak yaratılmasıdır.

Türkiye'mizde yolsuzluk sadece kamu kaynaklarını belli kesimlere aktarma, hortumlatma olarak değil, bir anlamıyla sermaye birikimi, liberalleşme, küreselleşme adına da yapılmaktadır. Böylece yolsuzluk sadece toplumsal ekonomik dengeleri bozmakla kalmamakta, Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine oturtulduğu, anti-emperyalist, ulusal

bağımsızlıkçı Kemalist Kalkınma Modelini ve kültürünü de tahrip etmektedir.

"Her mahallede bir zengin yaratacağız", "küçük Amerika'yı yaratacağız" ve "bırakınız yapsınlar, bırakınız etsinler" söylemleriyle Cumhuriyet devriminin KİT'lerini, kalkınma planlarını, bankalarını, tarım politikalarını, ulusal economiciliğini bertaraf ederek uluslar arası finans kuruluşlarının kalkınma modelleriyle ulusalcı olmayan modellerin peşinde koşulmuştur.

Kısa sürede (15 yıl, 1923-1938) büyük başarı sağlayan **Kemalist Kalkınma Modeli**, kırklı yılların sonundan itibaren gelen iktidarlarca tasfiye edilircesine Cumhuriyet Halk Fırkasının değil, Terakkiperver ve Serbest Fırkanın programlarını uygulamaya gelmiştir.

Kemalist devrim sürecinde temelleri atılan ziraat enstitüleri, üretme çiftlikleri, barajlar, bankalar (etibank, ziraat bankası..), şeker fabrikaları, çimento fabrikaları yolsuzluklara bulaştırılarak haraç mezat satılır hale getirilmiş ulusal sermaye yok edilerek ülke kaynakları tarumar edilmiştir.

Mustafa Kemal ATATÜRK, 1 Mart 1922'de Mecliste yaptığı bir konuşmada: "**Ulusal Mücadelenin amacı, tam bağımsızlıktır. Tam Bağımsızlık, ancak mali bağımsızlıkla gerçekleştirilebilir. Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan yoksun kaldığı sürece, kamu hizmetlerinin gereken biçimde düzenlenmesi beklenemez... Devlet organlarına canlılık veren mali güçtür... Mali bağımsızlığın ilk koşulu, denk ve ülke yapısına uygun bir bütçedir... Yönetim işleri için maliyesinin sadece kendi kaynakları kullanılacaktır. Kamu hizmetlerinde son derece tutumlu davranılmalıdır...**"¹ demiştir. Böylece bu sözleriyle kalkınma modelinin dayanaklarını ortaya koymuştur.

Son yirmibeş otuz yıllık süreçte ise yolsuzluklarla ülkenin mali gücü bilinçli olarak çökertilmiş, yüzlerce milyar dolarlık kamu kaynağı hortumlanan bankalara, geri dönmeyen devlet teşvik ve kredilerine, hayali ihracatçılara gitmiştir.

Kamu açıklarının bir ayağı olan yolsuzluklar nedeniyle hükümetler dış ve iç finansman yollarına başvurmuşlar ve gerek **iç borç** gerekse **dış borç** yüküyle karşı karşıya kalmışlar ve borç faiz yükü vergi gelirlerinin %60'ını oluşturur hale gelmiştir.

Kronikleşen yolsuzlukları açığa çıkarma çabaları "**devlet sırrı**", "**ticari sır**" gibi terimlerle kapatılmaya çalışılmıştır. Tarihin tekerrür ettirildiği ülkemizde Osmanlı'nın son döneminden alınan bir yolsuzluk örneği ile devam etmek istiyorum. Osmanlı padişahı Abdülaziz tarafından sadrazamlığa getirilen Mithat Paşa bir yolsuzlukla ilgili olarak eski sadrazam Mahmut Nedim Paşa'yı sorgulamasında şu konuşma geçmiştir: "Paşa, senden hesap istiyoruz, konuş!", "Efendim, sayın sadrazam hazretleri ortada bir devlet sırrı vardır, açıklayamam." (Hıfzı Topuz, Taif'te Ölüm, Remzi Kitabevi, Ocak 1999, s.62-63) bu romanda yine Mahmut Paşa, "Muhterem Sadrazam Hazretleri, açıklayamam, devletin yüksek menfaatleri ve imparatorluğun bütünlüğü söz konusudur." Kısa bir süre sonra Abdülaziz, Mahmut Nedim Paşa'yı yeniden sadaret (başvezirlik) koltuğuna oturttu. Paşa ikinci kez de yedi ay yirmi gün o koltukta kaldı. (a.g.e. s.63-64)

Mustafa Kemal ve arkadaşları milli sermayeyi, milli iktisadı yaratma çalışmalarını "İzmir İktisat Kongresi" ve "1927 tarihli Sanayiye Teşvik Kanunu" ile başlatmış ve Türk devrimini iktisadi alana da taşıyarak yerel sermayeyi yaratma çabalarına ağırlık vermeye başlamıştır. Bunun anlamı şudur: ulusal bağımsızlığın bir ayağı da milli iktisadı yaratmak, milli sermayeyi harekete geçirmektir.

1931 yılında İktisat Vekili Mustafa şeref, "Bu memlekette bir vakitler şimendiferler, bankalar, ticaret, sanayi, milli şirketlerin hisse senetleri, hatta en iyi tarlalar ve şehirler dahilindeki en iyi emlak Türklerin değil ecnebilerin elin idi. Bu memleket tarihinde milli iktisat namıyla hiçbir mefhum (kavram) kavrayamamıştır. Milli iktisattan bahsetmek bir vakitler kabahat, bir vakitler de bir muammadan bahsetmek gibi bir şeydi." diyerek konunun önemini ortaya koymuştur.

Ama şu görülüyor ki 1946'lı yılların ortalarından itibaren milli ekonomi ve ulusal sermaye oluşturma sürecinden uzaklaşarak liberizasyon ve batılılaşma uğruna Kemalist Kalkınma Modeli yarıda bırakılarak 1 Mart 1950'de ilk Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Marshall Yardımı ve ikili anlaşmalarla (ilk ikili anlaşma 1 Nisan 1939'da ABD ile yapıldı. 5 Mayıs 1939'da yürürlüğe giren bu anlaşmaya göre, Türkiye Amerika'ya "gerek it-

halat ve ihracatta ve gerekse diğer bütün konularda en ziyade müsaadeye mazhar millet statüsü" tanımıştı²⁾ farklı arayışlar içine girilmiş olmasına rağmen bir türlü yolsuzluklar engellenememiştir. 27 Mayıs 1960'dan sonra usulsüzlük, şahsi menfaat, mevduatları kendi işlerinde kullanma ve buna benzer nedenlerle Sanayii Bankası, Esnaf Kredi Bankası, Doğubank, Tutum Bankası gibi pek çok teşekkülün tasfiyesi gerekmiş, Devlet mevduat sahiplerinin paralarını bile ödeyemeyen bu bankalara Merkez Bankası'ndaki fonlardan 307 milyon lira yardım yaparak piyasada iktisadi bir kriz ve panik meydana gelmesini önlemiştir.

1980'li yıllarda kamuoyunun bilgi alanı içine giren yolsuzluk olaylarında olağanüstü bir yoğunlaşma gözlemlenebilmektedir. Bilindiği gibi 1980 sonrası Türkiye' sinin siyasal tartışma gündeminin bir numaralı maddesi politikacıların ve kamu yöneticilerinin yolsuzlukları olmuştur.

Bugün gelinen aşamada Türkiye, dünyanın en kötü gelir dağılımına sahip beş ülkesinden biri. Yalnızca gelir grupları arasında değil bölgeler ve iller arasında da derin uçurumlar var. Türkiye toplumunun en "yoksul" kesimini oluşturan yüzde 20'lik aile toplamı ile toplumun en "zengin" kesimini oluşturan yüzde 20'lik aile toplamı arasındaki "gelir farkı" 12 kat. Türkiye, dünyanın en kötü gelir dağılımına sahip beş ülkesinden biri olduğu gibi; (politik düzen, borçlanmalarındaki anlaşmaları, gelir-gider denge bozuklukları düşünülerek) 93 ülke arasında riski en yüksek 8. ülke olarak belirlenmiştir. (Bakınız The Economist. Ekim 2000 sayısı, sayfa 14)

Türk devriminin oluşturmaya çalıştığı ulusal bağımsızlıkçı ve ulusal iradeci, ulusal devleti ön planda tutan ekonomik, sosyal, kültürel devrim süreci, kalkınmanın temel sürükleyicisi olan ulusal sermayeyi yaratma çabasına girmiş, bu sürece açılan bankalar, üretme çiftlikleri, fabrikalar ve KiT'lerle hız kazandırmıştır.

Bütün bunları değerlendirerek soruyorum; "Acaba milli sermayeyi, kalkınmayı, yolsuzluk ekonomisine işlerlik kazandırarak mı yoksa Kemalist Kalkınma Modelini örnek olarak mı yaratacağız?"

DİPNOT

1 "Atatürk'ün 0 1.03.1923 tarihli Meclisi Açık Konuşması" "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri" i. cilt sf. 216-217, ak. Seyfettin Turan "Atatürk'te Konular Ansiklopedisi" Yapı Kredi Yayınları 2. baskı 1995 sf. 446

2 Ulus, 10.05.1939; ak; Hikmet Bila, "CHP 1919-1999" Doğan Kitap, 2. Baskı, sf. 89